

ਖੁਲਾਸਾ ਖੁਤਬਾ ਜੁਮਆ 31.08.2018

ਵੱਲੋਂ : ਨਜ਼ਾਰਤ ਨਸ਼ਰੋ ਇਸ਼ਾਅਤ ਕਾਦੀਆਂ

ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੱਮੱਦ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੇ ਮਹਾਨ ਮਰਤਬੇ ਵਾਲੇ ਬਦਰੀ ਸਹਾਬਾ ਕਰਾਮ ਰਿਜ਼ਵਾਨੁਲੱਹ ਅਲੈਹਿਮ ਅਜਮਾਈਨ ਦੀਆਂ ਇਮਾਨ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗਲਾਂ ਦਾ ਮਨਭਾਉਂਦਾ ਤੇ ਮਨਮੋਹਕ ਵਰਨਣ

ਸਯੱਦਨਾ ਹਜ਼ਰਤ ਅਮੀਰੁਲ ਮੋਮਿਨੀਨ ਖਲੀਫ਼ਾਤੁਲ ਮਸੀਹ ਖ਼ਾਮਿਸ ਅਯੱਦਾਹੁਲੱਹ ਤਆਲਾ ਬਿ ਨਸਰਿਹਿਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਦੇ ਜੁਮਏ ਦੇ ਖੁਤਬੇ ਦਾ ਸਾਰ ਜੋ ਆਪ ਜੀ ਨੇ 31 ਅਗਸਤ 2018 ਈ. ਨੂੰ ਮਸਜਿਦ ਬੈਤੁਲ ਫ਼ਤੂਹ, ਮਾਡਰਨ (ਲੰਡਨ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ

ਤਸੱਹੁਦ, ਤਉਜ਼ ਅਤੇ ਸੂਰਤ ਫ਼ਾਤਿਹਾ ਦੀ ਤਲਾਵਤ ਦੇ ਬਾਦ ਹਜ਼ੂਰ ਅਨਵਰ ਅਯੱਦਾਹੁਲੱਹ ਤਆਲਾ ਬਿ ਨਸਰਿਹਿਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ :

ਹਜ਼ਰਤ ਉਮੈਰ ਬਿਨ ਅਬੀ ਵਕਾਸ ਇਕ ਬਦਰੀ ਸਹਾਬਾ ਸਨ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਬਦਰ ਦੀ ਜੰਗ 2 ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਹੋਈ । ਹਜ਼ਰਤ ਉਮੈਰ ਰਜ਼ੀ ਅਲੱਹੁ ਅਨਹੁ ਹਜ਼ਰਤ ਸਾਅਦ ਬਿਨ ਅਬੀ ਵਕਾਸ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਸਨ ਅਤੇ ਅਰੰਭਕ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ । ਆਪ ਦੀ ਮਾਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਹਮਨਾ ਬਿੰਤ ਸੁਫਯਾਨ ਸੀ । ਆਪ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਕੁਰੈਸ਼ ਦੇ ਕਬੀਲੇ ਬਨੂ ਜੁਹਰਾ ਨਾਲ ਸੀ ਬਦਰ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ ਅਤੇ ਓਥੇ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ । ਆਂਹਜ਼ੂਰ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਹਜ਼ਰਤ ਉਮੈਰ ਅਤੇ ਉਮਰੋ ਬਿਨ ਮਆਜ਼ ਵਿੱਚਕਾਰ ਭਾਈ ਬੰਦੀ ਕਰਾਈ ਸੀ । ਬਦਰ ਦੀ ਜੰਗ ਬਾਰੇ ਲਿੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਦੀਨਿ ਤੋਂ ਥੋੜੀ ਦੂਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਆਂਹਜ਼ਰਤ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਡੇਰਾ ਲਾਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਲਈ । ਘੱਟ ਉਮਰ ਬੱਚੇ ਜੋ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੱਮੱਦ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੇ ਸਾਥ ਦੇ ਸ਼ੌਕ ਵਿੱਚ ਨਾਲ ਚਲੇ ਆਏ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ । ਸਾਅਦ ਬਿਨ ਅਬੀ ਵਕਾਸ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਉਮੈਰ ਵੀ ਅਜੇ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸਨ । ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੱਦ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਲਸ਼ਕਰ ਵਿੱਚ ਏਧਰ ਉਧੱਰ ਲੁੱਕ ਗਏ, ਪਰ ਅਖੀਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਈ ਅਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੱਮੱਦ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ । ਇਹ ਹੁਕਮ ਸੁਣਕੇ ਉਮੈਰ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਏ । ਆਂਹਜ਼ਰਤ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਇਹ ਅਸਾਧਾਰਣ ਸ਼ੌਕ ਦੇਖ ਕੇ ਬਦਰ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ । ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਵੱਡੀ ਸੀ । ਇਕ ਰਿਵਾਇਤ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਂਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੱਮੱਦ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਵਿੱਤਰ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਉਹਨਾ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਨਿਯਾਮ (ਮਯਾਨ) ਬੰਨ੍ਹੀ । ਹਜ਼ਰਤ ਉਮੈਰ ਬਿਨ ਅਬੀ ਵਕਾਸ ਬਦਰ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਜੱਦ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਆਪ ਸੋਲ੍ਹਾ ਸਾਲ ਦੇ ਸਨ ।

ਦੂਸਰੇ ਸਹਾਬੀ ਜਿੰਨ੍ਹਾ ਦਾ ਵਰਨਣ ਹੋਵੇਗਾ ਉਹ ਹਨ ਹਜ਼ਰਤ ਕਤਬਾ ਬਿਨ ਆਮਰ, ਇਹ ਅੰਸਾਰੀ ਸਨ । ਆਮਰ ਬਿਨ ਹਦੀਦ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਨ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਵਫ਼ਾਤ ਹਜ਼ਰਤ ਉਸਮਾਨ ਰਜ਼ੀ ਅਲੱਹ ਅਨਹੁ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ਤ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਹੋਈ । ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਜੈਨਬ ਬਿੰਤ ਉਮਰੋ ਹੈ, ਆਪ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਨਾਂ ਹਜ਼ਰਤ ਉਮੇ ਉਮਰੋ ਹੈ ਜਿੰਨ੍ਹਾ ਤੋਂ ਇਕ ਪੁੱਤਰੀ ਉਮੇ ਜਮੀਲ ਹਨ । ਬੈਅਤੇ ਉਲਾ ਅਤੇ ਸਾਨੀਆ ਦੋਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਆਪ ਉਹਨਾਂ ਛੇ ਅੰਸਾਰ ਸਹਾਬਾ ਵਿੱਚੋਂ ਹਨ ਜੋ ਮੱਕੇ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੱਮਦ ਸਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਉਪੱਰ ਇਮਾਨ ਲਿਆਏ, ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਸਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ।

ਰਸੂਲੇ ਕਰੀਮ ਸਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੇ ਸਹਾਬਾ ਵਿੱਚੋਂ ਹਜ਼ਰਤ ਕਤਬਾ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਮਾਹਰ ਤੀਰ ਅੰਦਾਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਬਦਰ, ਉਹਦ, ਖੰਦਕ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾ ਸਾਰੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਰਸੂਲੇ ਕਰੀਮ ਸਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ । ਉਹਦ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਆਪ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬਹਾਦੁਰੀ ਨਾਲ ਲੜੇ, ਇਸ ਦਿਨ ਆਪ ਨੂੰ ਨੌਂ (9) ਜ਼ਖਮ ਪਹੁੰਚੇ । ਮੱਕੇ ਦੀ ਫ਼ਤਹਿ ਸਮੇਂ ਬਨੂ ਸਲਮਾ ਦਾ ਝੰਡਾ ਆਪ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸੀ । ਬਦਰ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਆਪ ਐਨ੍ਹੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਪੈਰੀ ਸਨ ਕਿ ਆਪ ਨੇ ਦੋ ਪੰਕਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕ ਪੱਥਰ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਭਜਾਂਗਾ ਜੱਦ ਤੱਕ ਇਹ ਪੱਥਰ ਨ ਭੱਜੇ, ਅਰਥਾਤ ਸ਼ਰਤ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਜਾਏ ਤਾਂ ਜਾਏ ਮੈਂ ਮੈਦਾਨ ਛੱਡਕੇ ਨਹੀਂ ਭਜਣਾ । ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਭਾਈ ਯਜ਼ੀਦ ਬਿਨ ਆਮਰ ਸਨ ਜੋ ਸਤਾਂ ਅੰਸਾਰਾਂ ਨਾਲ ਬੈਅਤੇ ਉਕਬਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ । ਅਬੂ ਹਾਤਮ ਤੋਂ ਰਿਵਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਹਜ਼ਰਤ ਕਤਬਾ ਬਿਨ ਆਮਰ ਨੇ ਹਜ਼ਰਤ ਉਮਰ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ਤ ਦੇ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਵਫ਼ਾਤ ਪਾਈ ਜੱਦ ਕਿ ਇਬਨੇ ਹਬਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਹਜ਼ਰਤ ਉਸਮਾਨ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ਤ ਦੇ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਵਫ਼ਾਤ ਪਾਈ ।

ਤੀਜੇ ਸਹਾਬੀ ਜਿੰਨ੍ਹਾ ਦਾ ਵਰਨਣ ਹੋਵੇਗਾ ਉਹ ਹਨ ਹਜ਼ਰਤ ਸੁਜਾਅ ਬਿਨ ਵਹਬ ਜੋ ਵਹਬ ਬਿਨ ਰਬੀਆ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਨ । ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਵਫ਼ਾਤ ਯਮਾਮਾ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਹੋਈ, ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਜਾਅ ਬਿਨ ਅਬੀ ਵਹਬ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਆਪ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਬਨੂ ਅਬਦੁਸ਼ ਸ਼ਮਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧੀ ਸੀ ਆਪ ਲੰਮੀ ਕਾਠੀ ਦੇ ਪਤਲੇ ਸ਼ਰੀਰ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਅਤਿ ਘਣੇ ਵਾਲਾਂ ਵਾਲੇ ਸਨ । ਹਜ਼ਰਤ ਸੁਜਾਅ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਉਹਨਾਂ ਵੱਡਿਆਈ ਵਾਲੇ ਸਹਾਬਾ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿੰਨ੍ਹਾ ਨੇ ਅਰੰਭ ਵਿੱਚ ਹੀ ਆਂਹਜ਼ਰਤ ਸਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੂੰ ਲਬੈਕ ਕਿਹਾ ਸੀ । ਨਬੀ ਸਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਦੇ ਛੇ ਸਾਲ ਬਾਦ ਹਜ਼ੂਰ ਸਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਹਬਸ਼ਾ ਦੇ ਮੁਹਾਜਰਾਂ ਦੇ ਦੂਜੇ ਜੱਥੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਕੇ ਹਬਸ਼ਾ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ । ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਾਕੇ ਇਹ ਅਫ਼ਵਾਹ ਸੁਣਕੇ ਕਿ ਮੱਕੇ ਵਾਲੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਹਜ਼ਰਤ ਸੁਜਾਅ ਹਬਸ਼ੇ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਮੱਕੇ ਆ ਗਏ । ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਦ ਹਜ਼ੂਰ ਸਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਸਹਾਬਾ ਕਰਾਮ ਨੂੰ ਮਦੀਨਿ ਹਿਜਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਆਪ ਵੀ ਆਪਣੇ ਭਾਈ ਉਕਬਾ ਬਿਨ ਵਹਬ ਦੇ ਨਾਲ ਮੱਕੇ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਖੈਰਬਾਦ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਮਦੀਨਿ ਜਾ ਵੱਸੇ । ਹਜ਼ਰਤ ਸੁਜਾਅ ਬਦਰ, ਉਹਦ, ਖੰਦਕ ਸਮੇਤ ਸਾਰੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ੂਰ ਸਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਰਹੇ ਅਤੇ ਚਾਲ੍ਹੀ ਸਾਲ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵੱਧ ਉਮਰ ਪਾਕੇ ਯਮਾਮਾ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ।

ਆਂਹਜ਼ਰਤ ਸਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਹਜ਼ਰਤ ਸੁਜਾਅ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਪੱਤਰ ਦੇਕੇ ਹਾਰਸ ਬਿਨ ਅਬੀ ਗਸਾਨੀ ਵੱਲ ਜੋ ਦਮਿਸ਼ਕ ਦੇ ਨੇੜੇ ਅਸਥਾਨ ਗੌਤਾਹ ਦਾ ਰਈਸ ਸੀ ਦੂਤ ਬਣਾਕੇ ਭੇਜਿਆ ਸੀ, ਰਬੀਉਲ ਅਵੱਲ ਦੇ ਮਦੀਨਿ ਸਨ 8 ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਰਸੂਲੁਲੱਹੁ ਸਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੂੰ ਖ਼ਬਰ ਮਿਲੀ ਕਿ ਬਨੂ ਹਵਾਜ਼ਨ ਦੀ ਇਕ ਸ਼ਾਖ਼ ਬਨੂ ਆਮਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਲੜਾਈ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ । ਹਜ਼ੂਰ ਸਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ

ਨੇ ਹਜ਼ਰਤ ਸੁਜਾਅ ਨੂੰ 24 ਮੁਜਾਹਦ (ਜਰਨੈਲ) ਦੇਕੇ ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਿਰਕੋਬੀ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਬਨੂ ਆਮਰ ਦੇ ਲੋਕ ਮਦੀਨੇ ਤੋਂ ਪੰਜ ਰਾਤਾਂ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਮੱਕੇ ਤੇ ਬਸਰਾ ਵਿੱਚਕਾਰ ਇਕ ਅਸਥਨ ਉੱਪਰ ਖੈਮੇ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਹਜ਼ਰਤ ਸੁਜਾਅ ਜਰਨੈਲਾਂ ਸਹਿਤ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸਫ਼ਰ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਦਿਨ ਨੂੰ ਲੁਕੇ ਰਹਿੰਦੇ । ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਸਵੇਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਨੂ ਆਮਰ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ । ਉਹ ਲੋਕ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਚਨਚੇਤ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਦੇਖਕੇ ਬੁਖਲਾ ਗਏ । ਭਾਵੇਂ ਇਸਦੇ ਕਿ ਉਹ ਹਮਲੇ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਕੇ ਨਿਕਲੇ ਸਨ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਫ਼ੌਜ ਬਣਾਕੇ ਨਿਕਲੇ ਸਨ ਫਿਰ ਵੀ ਸਭ ਕੁਝ ਛੱਡਕੇ ਭੱਜ ਖੜੇ ਹੋਏ । ਹਜ਼ਰਤ ਸੁਜਾਅ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਜਾਹਿਦਾਂ (ਜਰਨੈਲਾਂ) ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਪਿਛਾ ਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮਾਲ ਗ਼ਨੀਮਤ ਜੋ ਉਹ ਛੱਡ ਗਏ ਸਨ, ਉਠ ਤੇ ਬਕਰੀਆਂ ਆਦਿ ਉਹ ਹਿਕੌਕੇ ਮਦੀਨੇ ਲੈ ਆਏ । ਗ਼ਨੀਮਤ ਦੇ ਮਾਲ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਇਸ ਗਲ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਇਕ ਮੁਜਾਹਿਦ ਨੂੰ ਪੰਦਰਾਂ ਪੰਦਰਾਂ ਉਠ ਮਿਲੇ ਸਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਸੀ । ਅਰਥਾਤ ਹਮਲਾਆਵਰ ਪੂਰੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਕੇ ਆਏ ਸਨ । ਅਤੇ ਜੰਗੀ ਸਾਜ਼ ਵ ਸਮਾਨ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸਨ ।

ਫਿਰ ਜਿਸ ਸਹਾਬੀ ਦਾ ਵਰਨਣ ਹੋਵੇਗਾ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ ਹਜ਼ਰਤ ਸ਼ਮਾਸ ਬਿਨ ਉਸਮਾਨ । ਉਸਮਾਨ ਬਿਨ ਸ਼ਰੀਦਾਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸਨ । ਉਹਦੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ 3 ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਵਫ਼ਾਤ ਹੋਈ । ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਉਸਮਾਨ ਅਤੇ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਸ਼ਮਾਸ ਸੀ । ਬਨੂ ਮਖ਼ਜੂਮ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋ ਗਏ ਸਨ । ਹਜ਼ਰਤ ਸ਼ਮਾਸ ਬਿਨ ਉਸਮਾਨ ਅਤੇ ਆਪ ਦੀ ਮਾਤਾ ਹਜ਼ਰਤ ਸਫ਼ੀਆ ਬਿੰਤ ਰਬੀਆ ਬਿਨ ਅਬਦੁਸ਼ ਸ਼ਮਸ ਹਬਸ਼ਾ ਵੱਲ ਦੂਜੀ ਹਿਜਰਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮਾਲ ਸਨ । ਆਪ ਦੀ ਮਾਤਾ ਸ਼ੁਅਬਾ ਅਤੇ ਅਤਬਾ ਮੱਕੇ ਦੇ ਸਰਦਾਰਾਂ ਜੋ ਬਦਰ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭੈਣ ਸਨ । ਆਪਨੇ ਹਬਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਬਾਦ ਮਦੀਨੇ ਹਿਜਰਤ ਕੀਤੀ । ਰਸੂਲੁੱਲੱਹ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਹਜ਼ਰਤ ਸ਼ਮਾਸ ਬਿਨ ਉਸਮਾਨ ਅਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਹਨਜ਼ਲਹ ਬਿਨ ਅਬੀ ਆਮਰ ਵਿਚਕਾਰ ਭਾਈਬੰਦੀ ਕਰਾਈ ।

ਹਜ਼ਰਤ ਸ਼ਮਾਸ ਬਿਨ ਉਸਮਾਨ ਬਦਰ ਦੇ ਉਹਦੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮਾਲ ਹੋਏ । ਆਪ ਉਹਦੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਲੜੇ । ਰਸੂਲੁੱਲੱਹ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਸ਼ਮਾਸ ਬਿਨ ਉਸਮਾਨ ਨੂੰ ਢਾਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਹੈ । ਹਜ਼ਰਤ ਸ਼ਮਾਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਪ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਢਾਲ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਆਪ ਅਤਿਅੰਤ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮਦੀਨੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ, ਆਪ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਜਾਨ ਅਜੇ ਬਾਕੀ ਸੀ, ਆਪ ਨੂੰ ਹਜ਼ਰਤ ਆਇਸ਼ਾ ਦੇ ਘਰ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ । ਹਜ਼ਰਤ ਉਮੇ ਸਲਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੀ ਮੇਰੇ ਚਾਚੇ ਵੱਲੋਂ ਭਾਈ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਕੋਲ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਏਗਾ । ਆਪ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਮੇ ਸਲਮਾ ਦੇ ਪਾਸ ਉਠਾਕੇ ਲੈ ਜਾਓ, ਸੇ, ਆਪ ਨੂੰ ਓਥੇ ਹੀ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਹੀ ਵਫ਼ਾਤ ਪਾਈ । ਫਿਰ ਆਪ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਹਜ਼ਰਤ ਸ਼ਮਾਸ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਸਥਾਨ ਉੱਪਰ ਲੈ ਜਾਕੇ ਉਹਨਾਂ ਹੀ ਕਪੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਫ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਹਜ਼ਰਤ ਸਮਾਸ ਰਜ਼ੀ ਅਲੱਹੁ ਅਨਹੁ ਦੀ ਵਫ਼ਾਤ 34 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ।

ਫਿਰ ਇਕ ਸਹਾਬੀ ਹਨ ਹਜ਼ਰਤ ਅਬੂ ਉਬੈਸ ਬਿਨ ਜਬਰ । ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਜਬਰ ਬਿਨ ਉਮਰੋ ਸੀ । ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਵਫ਼ਾਤ 34 ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਹੋਈ, ਸੱਤਰ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ । ਆਪ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਅੰਸਾਰ ਦੇ ਕਬੀਲੇ ਬਨੂ ਹਾਰਸਾ ਨਾਲ ਸੀ । ਜਹਾਲਤ ਦੇ ਜੁੱਗ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਅਬਦੁਲ ਉਜ਼ਾ ਸੀ । ਨਬੀ ਕਰੀਮ

ਸਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਦਲਕੇ ਅਬਦੁਰ ਰਹਮਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ । ਨਬੀ ਕਰੀਮ ਸਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪ ਬਦਰ ਦੀ ਜੰਗ ਸਮੇਤ ਸਾਰੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਰਹੇ । ਕਾਅਬ ਬਿਨ ਅਸ਼ਰਫ਼ ਯਹੂਦੀ ਨੂੰ ਜਿੰਨ੍ਹਾ ਸਹਾਬਾ ਨੇ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਸੀ ਇਹ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ । ਰਸੂਲੁਲਾਹੁ ਸਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਹਜ਼ਰਤ ਅਬੂ ਅਬਸ ਅਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਅਨੀਸ ਵਿਚਕਾਰ ਭਾਈ ਬੰਦੀ ਕਰਾਈ ਸੀ । ਹਜ਼ਰਤ ਉਸਮਾਨ ਨੇ ਜਨਾਜ਼ਾਹ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਅਤੇ ਜਨਾਤੁਲ ਬਕੀਅ ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਫ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਨਬੀ ਕਰੀਮ ਸਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੇ ਜੁੱਗ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਅੱਖ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਚਲੀ ਗਈ ਤਾਂ ਰਸੂਲੇ ਕਰੀਮ ਸਲਲਾਹੁ ਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕ ਸੋਟਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਹਾਸਲ ਕਰੋ, ਇਉਂ ਉਹ ਸੋਟਾ ਆਪ ਦੇ ਅੱਗੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ । ਹਜ਼ੂਰ ਅਨਵਰ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ : ਇਕ ਰਿਵਾਇਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੌਊਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਹਾਬਾ ਸਫ਼ਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਰਾਤ ਹਨੇਰੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਰੱਬ ਨੇ ਨਜ਼ਾਰਾ ਦਿਖਾਇਆ ਕਿ ਰੋਸ਼ਨੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਅੱਗੇ ਚਲਦੀ ਰਹੀ ।

ਹਜ਼ਰਤ ਉਸਮਾਨ ਰਜ਼ੀ ਅਲਾਹੁ ਅਨਹੁ ਆਪ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਆਪ ਦਾ ਹਾਲਚਾਲ ਪੁਛਣ ਲਈ ਆਏ ਤਾਂ ਇਹ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਨ । ਜੱਦ ਕੁਝ ਹੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਏ ਤਾਂ ਹਜ਼ਰਤ ਉਸਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਹੜੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਦੇਖਦੇ ਹਨ । ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਸਿਵਾਏ ਇਕ ਉਠ ਦੇ ਘੰਟੀ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲੀ ਰੱਸੀ ਦੇ ਜੋ ਸਾਡੇ ਅਤੇ ਅਮਾਲ ਤੋਂ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਗੁੰਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੋਂ ਖ਼ਲਾਸੀ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕੇ ।

ਹਜ਼ਰਤ ਅਨਸ ਤੋਂ ਰਿਵਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਨਬੀ ਕਰੀਮ ਸਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਤੋਂ ਬਹੁਤੀ ਛੇਤੀ ਨਮਾਜ਼ ਅਸਰ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ । ਅੰਸਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ ਅਜਿਹੇ ਸਨ ਜਿੰਨ੍ਹਾ ਦਾ ਘਰ ਮਸਜਿਦ ਨਬਵੀ ਤੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਦੂਰ ਸੀ, ਇਕ ਹਜ਼ਰਤ ਅਬੁਲਬਾਬਾ ਬਿਨ ਮੁਨਜ਼ਰ ਸਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਹਜ਼ਰਤ ਅਬੂ ਅਬਸ ਬਿਨ ਜਬਰ ਸਨ। ਅਬੁਲਬਾਬਾ ਦਾ ਘਰ ਕਬਾ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਅਬੂ ਅਬਸ ਦਾ ਘਰ ਬਨੂ ਹਾਰਸਾ ਵਿੱਚ ਸੀ । ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਸਹਾਬੀ ਰਸੂਲੁਲਾਹੁ ਸਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦੇ ਅਤੇ ਜੱਦ ਆਪਣੀ ਕੋਮ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਪਹੁੰਚਦੇ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਉੱਥੇ ਨਮਾਜ਼ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ । ਹਜ਼ਰਤ ਅਬਦੁਲਾਹੁ ਬਿਨ ਅਬਸ ਤੋਂ ਰਿਵਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਰਸੂਲੁਲਾਹੁ ਸਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਦਮ ਰੱਬ ਦੇ ਮਾਰਗ ਵਿੱਚ ਘੱਟੇ ਵਾਲੇ ਕੀਤੇ, ਰੱਬ ਨੇ ਉਸ'ਤੇ ਅੱਗ ਹਰਾਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ।

ਫਿਰ ਇਕ ਸਹਾਬੀ ਸਨ ਹਜ਼ਰਤ ਅਬੂ ਅਕੀਲ ਬਿਨ ਅਬਦੁਲਾਹੁ ਅੰਸਾਰੀ । ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਅਬਦੁਲਾਹੁ ਬਿਨ ਸਾਲਬਾ ਸੀ, ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਵਫ਼ਾਤ 12 ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਯਮਾਮਾ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਹੋਈ । ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਅਬਦੁਲ ਅਜ਼ੀ ਸੀ, ਇਸਲਾਮ ਕੁਬੂਲ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਦ ਰਸੂਲੁਲਾਹੁ ਸਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਅਬਦੁਰ ਰਹਮਾਨ ਰੱਖਿਆ । ਆਪ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਕਬੀਲਾ ਬਲੀਅ ਦੀ ਇਕ ਸ਼ਾਖ਼ ਬਨੂ ਅਨੈਬ ਨਾਲ ਸੀ ।

ਬਦਰ, ਉਹਦ ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਆਂਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹਮੱਦ ਸਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨ । ਯਮਾਮਾ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ 12 ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਰਤ ਅਬੂ ਬਕਰ ਸਿੱਦੀਕ ਦੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ਤ ਸਮੇਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ । ਆਪ ਉਹਨਾਂ ਸਹਾਬੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ ਕਿ ਜੱਦ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹਮੱਦ ਸਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਸਦਕਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਜੋ ਕੁਝ ਮਿਲਦਾ ਉਹ ਸਦਕਾ (ਦਾਨ) ਕਰ ਦਿੰਦੇ । ਬੁਖਾਰੀ ਵਿੱਚ

ਆਪ ਬਾਰੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਜ਼ਰਤ ਅਬੂ ਮਸੂਦ ਵਰਨਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੱਦ ਸਾਨੂੰ ਸਦਕੇ (ਦਾਨ) ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਸੀਂ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਵਿੱਚ ਭਾਰ ਚੁਕਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ।

ਅਲੱਮਾਹ ਇਬਨੇ ਹਜ਼ਰ ਅਸਕਲਾਨੀ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਿਬੇ ਸਾਅ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਗਲੱ ਕੁਝ ਇਉਂ ਹੈ ਕਿ ਹਜ਼ਰਤ ਅਬਦੁਰ ਰਹਮਾਨ ਬਿਨ ਔਫ਼ ਆਪਣਾ ਅੱਧਾ ਮਾਲ ਲੈਕੇ ਆਏ, ਅੰਸਾਰ ਦੇ ਗ਼ਰੀਬ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਅਬੂ ਅਕੀਲ ਅੱਗੇ ਵਧੇ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਹੇ, ਰਸੂਲੁਲੱਹ ! ਮੈਂ ਖਜੂਰਾਂ ਦੇ ਦੋ ਸਾਅ (ਤੋਲ ਦਾ ਪੈਮਾਨਾ) ਬਦਲੇ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਖੂਹ ਵਿੱਚੋਂ ਡੋਲੂ ਖਿਚਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਇਕ ਸਾਅ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਸਾਅ ਇਹ ਹੈ । ਤਾਂ ਮੁਨਾਫ਼ਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਲੱਹ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਰਸੂਲ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਅਬੂ ਅਕੀਲ ਦੇ ਸਾਅ ਤੋਂ ਪੰਨਵਾਨ ਹਨ ਤਾਂ ਅਲੱਹ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ (الذین يلمزون)

(المطوعين من المؤمنين في الصدقات والذين لا يجدون الا جهدهم) ਅਰਥਾਤ ਇਹ ਮੁਨਾਫ਼ਕ ਹਨ ਜੋ ਮੋਮਿਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਵੱਧ ਵੱਧਕੇ ਸਦਕਾ (ਦਾਨ) ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਉੱਪਰ ਮਿਹਨੇ ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਉੱਪਰ ਵੀ ਜੋ ਕਿ ਅਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਕਮਾਈ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਰਖਦੇ । ਆਪ ਹੀ ਉਹ ਅੰਸਾਰੀ ਸਹਾਬੀ ਸਨ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਸੈਲਮਾ ਕਜ਼ਾਬ ਉੱਪਰ ਅੰਤਮ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ । ਇਬਨੇ ਸਾਅਦ ਵਰਨਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਯਮਾਮਾ ਦੀ ਜੰਗ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਜ਼ਰਤ ਅਬੂ ਅਕੀਲ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੋਢਿਆਂ ਤੇ ਦਿਲ ਵਿਚਕਾਰ ਤੀਰ ਲਗਾ ਸੀ ਜੋ ਲੱਗਕੇ ਟੇਢਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਸ਼ਹੀਦ ਨਹੀਂ ਹੋਏ । ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚੁਕਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਤੰਬੂ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ, ਜੱਦ ਘਮਸਾਣ ਯੁੱਧ ਹੋਣ ਲਗੇ । ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਹਜ਼ਰਤ ਮਾਅਨ ਬਿਨ ਅਦੀ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ ਉਹ ਅੰਸਾਰ ਨੂੰ ਉੱਚੀ ਅਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲਈ ਉਤਸਾਹਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ।

ਹਜ਼ਰਤ ਅਬਦੁਲੱਹ ਬਿਨ ਉਮਰ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਫਿਰ ਹਜ਼ਰਤ ਅਬੂ ਅਕੀਲ ਅੰਸਾਰ ਕੋਲ ਜਾਣ ਲਈ ਖੜੇ ਹੋ ਗਏ । ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੇ ਅਬੂ ਅਕੀਲ ! ਆਪ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਆਪ ਵਿੱਚ ਲੜਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ । ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਵੱਢੇਰੀ ਨੇ ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਲੈਕੇ ਆਵਾਜ਼ ਲਗਾਈ ਹੈ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਅੰਸਾਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਨ ਕਿ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਨੂੰ, ਉਹ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਲੜਨ ਯੋਗ ਹਨ । ਹਜ਼ਰਤ ਅਬੂ ਅਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅੰਸਾਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਭਾਵੇਂ ਜ਼ਖਮੀ ਹਾਂ ਪਰ ਮੈਂ ਵੀ ਅੰਸਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਹਾਂ ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਤੇ ਅਵਾਜ਼ ਜਾਵਾਂਗਾ ਭਾਵੇਂ ਮੈਂਨੂੰ ਗੋਡਿਆਂ ਭਾਰ ਜਾਣਾ ਪਵੇ । ਹਜ਼ਰਤ ਇਬਨੇ ਉਮਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਜ਼ਰਤ ਅਬੂ ਅਕੀਲ ਦੇ ਆਪਣਾ ਲੱਕ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਨੰਗੀ ਤਲਵਾਰ ਲਈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਕਿ ਹੇ ਅੰਸਾਰ ਹੁਨੈਨ ਦੀ ਜੰਗ ਵਾਂਗ ਦੁਸ਼ਮਣ ਉੱਪਰ ਮੁੜ ਹੱਲਾ ਬੋਲੋ । ਸੋ ਅੰਸਾਰ ਇਕੱਤਰ ਹੋ ਗਏ ਅਲੱਹ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਰਹਿਮ ਕਰੇ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਹੁਤ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੱਲ ਵਧੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ ਛੱਡਕੇ ਬਾਗ ਵਿੱਚ ਲੁੱਕ ਜਾਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ਹਜ਼ਰਤ ਇਬਨੇ ਉਮਰ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਹਜ਼ਰਤ ਅਬੂ ਅਕੀਲ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਖਮੀ ਹੱਥ ਮੋਢੇ ਤੋਂ ਕਟਕੇ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਡਿੱਗਿਆ ਪਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰੀਰ ਉੱਪਰ ਚੌਦਾਂ ਜ਼ਖਮ ਸਨ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਜ਼ਖਮ ਜਾਨ ਲੇਵਾ ਸੀ ਅਤੇ ਰੱਬ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਮੁਸੈਲਮਾ ਕਤਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ । ਉਹ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਪਿਆ ਸੀ । ਹਜ਼ਰਤ ਅਬੂ ਅਕੀਲ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਜ਼ਖਮੀ ਪਏ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੰਤਮ ਸਾਹ ਸਨ ਮੈਂ ਝੁਕਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੇ, ਅਬੂ ਅਕੀਲ ! ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਲਬੈਕ ਹਾਜ਼ਰ ਹਾਂ ਅਤੇ ਲੜਖਵਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਅਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਫ਼ਤਹ ਕਿਸਦੀ ਹੋਈ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਨੂੰ

ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਫ਼ਤਹ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉੱਚੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੱਬ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਮੁਸੈਲਮਾ ਕਜ਼ਾਬ ਕਤਲ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਹੈ । ਇਸ ਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਰੱਬ ਦੀ ਹਮਦ ਵਰਨਣ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਅਕਾਸ਼ ਵੱਲ ਉਂਗਲ ਚੁੱਕੀ ਅਤੇ ਸਵਰਗ ਸਿਧਾਰ ਗਏ । ਅਲੱਹ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਮ ਕਰੇ । ਅਲੱਹ ਤਆਲਾ ਸਾਰਿਆਂ ਸਹਾਬਾ ਕਰਾਮ ਦੇ ਦਰਜਾਤ ਬੁਲੰਦ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦਾ ਚਲਾ ਜਾਏ ।

ਹਜ਼ੂਰ ਅਨਵਰ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ : ਨਮਾਜ਼ ਦੇ ਬਾਦ ਮੈਂ ਦੋ ਨਮਾਜ਼ ਜਨਾਜ਼ਾਹ ਗਾਇਬ ਪੜ੍ਹਾਵਾਂਗਾ । ਪਹਿਲਾਂ ਜਨਾਜ਼ਾਹ ਮੁਹਤਰਮ ਮੋਲਾਨਾ ਅਬਦੁਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਸਾਦਕ ਸਾਹਬ ਮੁਰਬੀ ਸਿਲਸਿਲਾ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦਾ ਹੈ । 26 ਜੁਲਾਈ 2018 ਈ. ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਵਫ਼ਾਤ ਹੋਈ ਸੀ । (انالله وانا اليه راجعون) ਚੌਥੀ ਜਮਾਤ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਹੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕਾਦੀਆਂ ਚਲੇ ਗਏ, ਜਿੱਥੇ ਸਹਾਬਾ ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੌਊਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ । ਭਾਰਤ ਵੰਡ ਸਮੇਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਪਰਤਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਬੰਗਲਾ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ । ਜਾਮਿਆ ਅਹਮਦੀਆ ਰਬਵਾਹ ਤੋਂ ਸ਼ਾਹਿਦ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਦ ਮੌਲਵੀ ਫ਼ਾਜ਼ਲ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਵੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ । ਇਸ ਦੇ ਬਾਦ ਵੱਖ ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਰੱਬੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ । ਕੁਰਆਨ ਕਰੀਮ ਦੇ ਬੰਗਲਾ ਅਨੁਵਾਦ ਲਈ ਬਣਤਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਵੀ ਆਪ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ । ਆਪ ਨੂੰ ਅਸੀਰੇ ਰਾਹੇ ਮੌਲਾ (ਧਰਮ ਖ਼ਾਤਰ ਜੇਲ ਕਟੌਣ ਦਾ ਮੌਕਾ) ਰਹਿਣ ਦਾ ਵੀ ਸਨਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ । ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਪਤਨੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਕਈ ਪੋਤੇ ਪੋਤੀਆਂ ਨਵਾਸੇ ਨਵਾਸੀਆਂ ਹਨ । ਅਲੱਹ ਤਆਲਾ ਮਰਹੂਮ ਦੇ ਦਰਜਾਤ ਬੁਲੰਦ ਕਰੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨੇਕੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰਖਣ ਦੀ ਤੌਫ਼ੀਕ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇ ।

ਦੂਸਰਾ ਨਮਾਜ਼ ਜਨਾਜ਼ਾਹ ਮੁਹੱਮੱਦ ਜ਼ਫ਼ਰੁਲੱਹ ਸਾਹਬ ਸ਼ਹੀਦ ਸਪੁੱਤਰ ਮੁਕਰੱਮ ਬਸ਼ਾਰਤ ਅਹਮਦ ਸਾਹਬ ਸੈਦੋਵਾਲਾ ਨਨਕਾਨਾ ਦਾ ਹੈ । 29 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲਾ ਨਨਕਾਨਾ ਵਿੱਚ ਮਗਰਿਬ (ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ) ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਡਾਕੂਆਂ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਫ਼ਾਇਰਿੰਗ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ । (انالله وانا اليه راجعون)

ਅਲੱਹ ਤਆਲਾ ਮਰਹੂਮ ਦੇ ਦਰਜਾਤ ਬੁਲੰਦ ਕਰੇ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਰਿਹਿ ਗਏ ਸਾਕਾਂ ਨੂੰ ਸਬਰ ਅਤੇ ਹੌਸਲਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨੇਕੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰਖਣ ਦਾ ਸੰਜੋਗ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇ ।

Khulasa Khutba Jumma 31.08.2018

Delivered By : Hadhrat Khalifatul Masih Vth (atba)

Summarized by : Majlis Ansarullah Bharat

Tarnslated by : Shamshad Ahmad Eden, from Punjabi Desk

From : Nazarat Nashr-o-Isha'at Qadian-143516, Distt. Gurdaspur, Punjab (INDIA)

Toll Free Shoba Noorul Islam-1800-3010-2131